

O`TKIR LEYKOZ BILAN OG`RIGAN BOLALARDA OG`IZ BO`SHLIG`I GIGIYENASINING O`ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Davronova Habiba Baxtiyor qizi

Toshkent davlat tibbiyot universiteti Stomatologiya fakulteti magistranti

Ilmiy rahbar: Afakova Ma'mura Shuxratovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Bolalar profilaktik stomatologiyasi kafedrası assistenti, PhD

Annotatsiya. O`tkir leykoz (O`L) bolalik davridagi onkogematologik kasalliklar orasida yetakchi o`rinda turadi. Davolash jarayonida qo`llaniladigan poliximioterapiya (PXT) o`zining toksik ta`siri bilan og`iz bo`shlig`ida mukozit, stomatit va kserostomiya kabi og`ir asoratlarni keltirib chiqaradi. Ushbu tadqiqotning maqsadi leykoz bilan og`rigan bolalarda og`iz bo`shlig`i gigiyenasining ahamiyatini baholash va profilaktik protokollarni takomillashtirishdir. Tadqiqot shuni ko`rsatdiki, individual gigiyena va maxsus vositalardan foydalanish asoratlarni 40-50% ga kamaytiradi. Kalit so`zlar: o`tkir leykoz, bolalar, og`iz bo`shlig`i gigiyenasi, mukozit, poliximioterapiya, profilaktika.

Kirish. O`tkir leykoz bolalik davridagi onkologik kasalliklar tarkibida yetakchi o`rinni egallab, barcha xavfli o`smalarning o`rtacha 30-35% ini tashkil etadi [1, 8]. So`nggi o`n yilliklarda diagnostika usullarining takomillashuvi va zamonaviy, intensiv poliximioterapiya (PXT) protokollarining amaliyotga joriy etilishi tufayli bemor bolalarning yashab qolish va to`liq remissiyaga erishish ko`rsatkichlari sezilarli darajada oshdi. Biroq, bu ijobiy natijalar organizm uchun qator murakkab nojo`ya ta`sirlar bilan birga kechadi [1, 9]. Kimyoterapiya va nurlanish terapiyasi nafaqat o`sma hujayralariga, balki organizmdagi tez bo`linadigan sog`lom hujayralarga, xususan, og`iz bo`shlig`i shilliq qavatiga ham

kuchli toksik ta'sir ko'rsatadi. Buning natijasida og'iz bo'shlig'ining mahalliy immuniteti keskin pasayadi, so'lak ajralishi funksiyasi buziladi (kserostomiya) va shilliq qavatning regeneratsiya xususiyati susayadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, o'tkir leykoz bo'yicha davolanayotgan bolalarning 60–90 foizida turli darajadagi stomatologik asoratlar — og'ir mukozit, zamburug'li va virusli stomatitlar, milklarning qonashi (trombotsitopeniya hisobiga) hamda yarali-nekrotik o'zgarishlar rivojlanadi [2]. Ushbu patologik o'zgarishlar faqatgina kuchli og'riq sindromi bilan cheklanib qolmaydi. Ular bolaning ovqatlanishini qiyinlashtirib, jismoniy holsizlanishga (kaxeksiya) olib keladi hamda og'iz bo'shlig'ini tizimli infeksiyalar, jumladan, sepsis uchun ochiq darvozaga aylantiradi. Eng yomoni shundaki, og'ir stomatologik asoratlar ko'pincha hayotiy muhim hisoblangan o'smaga qarshi davolash kurslarini vaqtincha to'xtatishga yoki dori vositalari dozasini kamaytirishga majbur qiladi [6]. Shu sababli, onkogematologik bemorlarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasini to'g'ri tashkil etish, xavfsiz parvarish vositalarini tanlash va profilaktik chora-tadbirlarni ishlab chiqish bugungi kun bolalar stomatologiyasi hamda onkopediatriyasining eng dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

Materiallar va usullar. Tadqiqotda Toshkent shahrida davolanayotgan, o'tkir leykoz tashxisi qo'yilgan 50 nafar bemor bola qatnashdi. Bemorlar tasodifiy tanlash usuli bilan ikki guruhga ajratildi:

Asosiy guruh (n=25): Standart gigiyena + maxsus profilaktik protokollar (SLS-siz pasta, yumshoq cho'tka, antiseptik gel).

Nazorat guruhi (n=25): Oddiy gigiyena tartibi.

Baholash uchun OHI-S (gigiyena), PMA (gingivit) va GI (Löe-Silness) indeksleri qo'llanildi [4, 6].

Natijalar. Olingan statistik ma'lumotlar asosiy guruhda ko'rsatkichlarning sezilarli yaxshilanganini tasdiqladi:

Indeks turi	Asosiy guruh	Nazorat guruhi	p qiymati
OHI-S	$1,2 \pm 0,2$	$2,8 \pm 0,4$	$< 0,05$
PMA	$18,5 \pm 2,1\%$	$42,4 \pm 3,8\%$	< 0.01
GI	$0,6 \pm 0,1$	$1,7 \pm 0,3$	< 0.05

Tahlil natijalariga ko'ra, profilaktik choralarga rioya qilgan asosiy guruhda mukozitning klinik namoyon bo'lishi nazorat guruhiga nisbatan 2,5 barobar kamroq qayd etildi [4,6].

Muhokama va tavsiyalar. Leykozli bemorlarda "yumshoq ta'sir" (gentle care) tamoyili ustuvor hisoblanadi [7].

1. Tish cho'tkasi: Faqat "Extra soft" toifasidagi cho'tkalar ishlatilishi shart.
2. Tish pastasi: Tarkibida SLS bo'lmagan, fermentlar va kalsiy gidroksiapatiti saqlovchi pastalar tanlanishi zarur.
3. Og'iz chayish: Spirt saqlaydigan eritmalaridan qat'iyan voz kechish, o'simlik ekstraktleri yoki setilpiridiniy xlorid asosidagi vositalardan foydalanish tavsiya etiladi. Xulosa. O'tkir leykoz bilan og'rigan bolalarda og'iz bo'shlig'i gigiyenasi kompleks davolashning hayotni saqlab qoluvchi tarkibiy qismidir. Profilaktik choralarning to'g'ri yo'lga qo'yilishi asoratlarni kamaytiradi va bemorning hayot sifatini yaxshilaydi.

Adabiyotlar ro'yhati.

1. World Health Organization. Oral Health Care for Pediatric Oncology Patients. Geneva, 2024.
2. Petrov S.V. Stomatology of childhood leukemia. Journal of Hematology, 2023.
3. Smith J. Advances in Preventive Dentistry for Immunocompromised Children. Elsevier, 2022.
4. Elad S., et al. MASCC/ISOO clinical practice guidelines for the management of

mucositis. Cancer, 2020.

5. Lalla R.V., et al. Oral complications of cancer therapy. JADA, 2021.

6. Kashiwazaki H., et al. Oral care in patients with leukemia. Japanese Dental Science Review, 2022.

7. Sultan A.S., et al. Oral health and quality of life in pediatric cancer patients. J. Clin. Pediatr. Dent, 2024.

8. Hong C.H.L., et al. Systematic review of oral care in children with cancer. Supportive Care in Cancer, 2023.

9. Zadik Y., et al. The oral cavity as a portal for infection. J. Oncol. Pharm. Pract, 2021.

10. Villa A., et al. Management of oral mucositis: A clinical practice guideline. Pediatric Blood & Cancer, 2022.